

ЛІДЕРСТВО. ВОЖДИЗИМ. КУЛЬТ ОСОБИ.

Актуальність дослідження. Політичне лідерство являє собою досить складне і багатовимірне явище, дослідження якого на початку ХХІ століття має велике наукове і практичне значення. В умовах демократизації політичної системи істотно розширюється особистісна природа політики, що вимагає нового осмислення сутнісного змісту феномена політичного лідерства.

Вітчизняні дослідження проблеми політичного лідерства заслуговують особливої уваги. У більшості робіт автори зачіпають загальні питання теорії лідерства, аналізують специфіку українського політичного лідерства, особливості його функціонування. Вагомий внесок у розробку історії політичного лідерства зробили сучасні українські вчені Ю. Левенець, В. Литвин, Ф. Рудич, А. Пахарєв, Н. Михальченко, В. Кремень, В. Солдатенко, Д. Видрін

Об'єкт дослідження - політичне лідерство як феномен суспільно - політичному житті суспільства.

Предметом дослідження є особливості і природа політичного лідерства, вождизму та культу особистості в системі суспільних відносин.

Мета дослідження - провести комплексний аналіз підходів до вивчення політичного лідерства, вождизму та культу особистості.

При виконанні роботи мною заплановано виконати наступні завдання:

- розкрити типи і функції лідера,
- виявити тенденції розвитку лідерства,
- висвітлити поняття політичного лідерства, вождизму та культу.

У роботі використовується структурно - функціональний підхід, комплексний політологічний підхід, системний аналіз (при розкритті сутності політичного лідерства як багатовимірного і складного явища).

Вождизм — політика, направлена на затвердження однієї людини в ролі незаперечного керівника. Для вождизма характерна особиста відданість одній людині — вождю, визнаному ідейному керівнику у жорстко централізованих структурах (державі, партії).

Особливого розвитку вождизм отримав після Першої світової війни, чому існують різні суперечливі теоретичні пояснення. Вождизм супроводжував багатьом тоталітарним суспільствам з різною ідеологією і політичною організацією.

Вождизм як політико-суспільне явище відомий у СРСР (сталінізм), фюрерській Німеччині та Італії Муссоліні (фашизм), КНР, КНДР, Росії (рашизм). Особливо небезпечним для України та українців є саме останній. *Рашизм* (від англ. «Russia, Russian», — вимовляється раша, — та італ. «fascismo» — фашизм) або русізм — неофіційна назва політичної ідеології та соціальної практики владного режиму Росії початку ХХІ ст., що базується на ідеях «особливої цивілізаційної місії» росіян, «старшості братнього народу», нетерпимості до елементів культури інших народів; на тоталітаризмі й імперіалізмі радянського типу, використанні російського православ'я як моральної доктрини та на геополітичних інструментах впливу, у першу чергу — енергоносіях.

Характерним для рашизму є тотальна брехня та постійне інформаційне «зомбування» населення щодо правильності власної політики та безпеки від цивілізованого світу. Центральна категорія рашизму - "соотечественнікі", аналог нацистських "фольксдойчів" із російськомовністю як основною ознакою. Вторинна їхня ознака - приналежність до спільного "отечества" як підстава для подальшого спільного громадянства, та для включення всіх "своїх" в одну державу.

Культ особи (лат. поклоніння, шанування) — безмірне звеличення особи, сліпе поклоніння, а іноді й обожнювання людини, яка займає найвище становище в політичній чи релігійній ієрархії, надмірне перебільшення заслуг, функцій і ролі лідера. Теоретичною основою культу особи є волюнтаристський погляд на історію, згідно з яким її хід визначається не об'єктивними законами, а волею видатних людей, переважно вождів (див. Вождизм).

Найчастіше культ особи притаманний тоталітарним і авторитарним державам. Іноді його елементи простежуються і в демократичних країнах (у Франції в період правління Шарля де Голя). Передумови культу особи політичних керівників на соціально-психологічному рівні починаються з їх сакралізації, обожнювання влади. Найдавніші початки його — в ідолопоклонстві первісних релігійних вірувань та культів. Суб'єктивною передумовою культу особи є також патріархальне сприйняття глави держави як «батька» однієї великої сім'ї, визнання держави із жорсткою ієрархічною, побудовою суспільства єдиною моделлю. В останні часи простір для культу особи звузився. Чинником повалення кумирів стали масові комунікації. Але повністю можливість культу особи не усунута. Для його відродження суспільство має бути культурно однорідним, а лідер – виразником не стільки модернізаційних прагнень, скільки культурних стереотипів.

Політична харизма – це явище не персонально-поведінкове, а психологічна інтерпретація людьми деяких поведінкових особливостей, продукт суспільної (масової) свідомості. З цієї тези випливають такі положення:

– політична харизма, на відміну від релігійної, заснованої на вірі, формується на основі довіри суспільства до вчинків політика, тобто харизма є явищем похідним від змісту суспільної свідомості. Якщо говорити про такі поняття як вождь та лідер, то можна зробити такі висновки: влада вождя, як правило, не продуктивна, тому, щоб виправдати свої невдачі і відвернути народ від реальних проблем, він постійно шукає зовнішніх і внутрішніх ворогів і мобілізує народ не на вирішення нагальних завдань, а на боротьбу в цими уявними і реальними ворогами. Лідер відрізняється від вождя тим, що його влада не успадковується. Він не продовжує свої повноваження незаконними методами. Кожен новий лідер у відкритій і чесній боротьбі постійно доводить свою перевагу над суперниками. Його основна риса – новаторство. Справжній лідер веде суспільство до оновлення, до прогресу, тому розвинуте суспільство, давно відмовившись від традиційних вождів, воліє усвідомлено підкорятися лідерам.

Висновок. Процес політичної соціалізації неминуче призводить до своєрідного розшарування індивідів. Одна їх частина стає активними громадянами, інша частина віддає перевагу більш пасивне існування.

Список використаних джерел

1. Гончарук, Т. *Культурно-національна діяльність М.Грушевського в Галичині* / Т. Гончарук // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Філософія.* – 2003. – № 11. – С. 117-121.
2. *Електронні ресурси. Режим доступу:*
<http://www.pravda.com.ua/columns/2010/05/18/5050708/>
3. Пахарев А. *Теоретичні основи політичного лідерства в сучасній політичній науці* // *Політичний менеджмент.* – 2015. – Спец. вип. – С. 22–29.
4. Пугачев В.П., Соловьев А.И. *Введение в политологию: Учеб. пос. для студ. высш. учеб. завед.* – 2-е изд. – К.: Аспект Пресс, 1995. – 320 с.
5. Траверсе О. *Політичне лідерство і його роль в суспільно-політичних перетвореннях* // *Політичний менеджмент.* – 2016. – № 3. – С. 86–96.
6. *Філософія вождизму. Хрестоматія з вождєведєнію* / Под ред. В.Б. Авдєєва; пров. з нім. А.М. Іванова. - К.: Білі Альви, 2014. - 608 с.
7. Цюрупа М. *Військовий керівник і політичний лідер: аспекти взаємозв'язку і трансформації* // *Політичний менеджмент.* – 2016. – Спец. вип. – С. 63–72
8. Ашин Г. *Політичне лідерство: оптимальний стиль* // *Громадські науки й сучасність.* - 2013. - №2.
9. Рудакевич О.М. *Політологія, лекції, семінари, практичні, самостійні роботи* / О.М. Рудакевич. – Тернопіль: «Астон», 2015. – 303 с.
10. Вебер М. *Вибрані твори.* - К.: Прогрес, 1990. С. 32-45.
11. Траверсе О. О. *Політичне лідерство і політичне керівництво в Україні як проблема історичної політології* // *Наукові записки /Зб. – Вип. 25. – К.: ІПіЕНД, 2004.– С. 80–91.;*

Траверсе О. О. Лідерство і еліти у процесі становлення української політичної нації // Еліти і цивілізаційні процеси формування нації: Зб. ст. – К.: ТОВ УВПК «ЕксОб», 2006. – С. 299–306.

12. Видрін Д. Політика: історія, технологія, екзистенція. – К.: Либідь, 2001. – 432 с.

13. Михальченко М. І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.

14. Закон України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей», №5081 від 16.09.2014

15. Закон України «Про засади державної регіональної політики», №156-19 від 05.02.2015.